

TÖRTÉNELEM

helyi tanterv

Érvényes: 2023.09.01-től az 5-8. évfolyam számára

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
5. ÉVFOLYAM	8
SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM	8
FEJEZETEK AZ ÓKOR TÖRTÉNETÉBŐL	8
A KERESZTÉNYSÉG	10
A KÖZÉPKOR VILÁGAI	11
KÉPEK ÉS PORTRÉK AZ ÁRPÁD-KOR TÖRTÉNETÉBŐL	12
6. ÉVFOLYAM	14
KÉPEK ÉS PORTRÉK A KÖZÉPKORI MAGYAR ÁLLAM VIRÁGKORÁBÓL	14
ÚJ LÁTÓHATÁROK	15
PORTRÉK ÉS TÖRTÉNETEK MAGYARORSZÁG KORA ÚJKORI TÖRTÉNETÉBŐL	16
ÉLET A KORA ÚJKORI MAGYARORSZÁGON	17
FORRADALMAK KORA	18
A MAGYAR NEMZETI ÉBREDÉS ÉS POLGÁROSODÁS KORA	19
7. ÉVFOLYAM	21
SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM	21
A MODERN KOR SZÜLETÉSE	22
A DUALIZMUS KORA: FELZÁRKÓZÁS EURÓPÁHOZ	23
AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ÉS KÖVETKEZMÉNYEI	24
TOTÁLIS DIKTATÚRÁK	25
A HORTHY-KORSZAK	26
A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ	26
A MEGOSZTOTT VILÁG	28
MAGYARORSZÁG SZOVJETIZÁLÁSA	29
8. ÉVFOLYAM	31
A FORRADALOMTÓL AZ EZREDFORDULÓIG	31
EGYÜTTÉLÉS A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN	32
NÉPESEDÉS ÉS TÁRSADALOM	33
A DEMOKRATIKUS ÁLLAM	34
RÉGIÓK TÖRTÉNETE	34
MÉRLEGEN A MAGYAR TÖRTÉNELEM	35

Bevezetés

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

- Kötelező tantárgy 5-12. évfolyamon.
- Az ötödik és hatodik évfolyam alapozó szakasz, a történelem tantárgy iránti érdeklődés felkeltése és fenntartása mellett kiemelt feladat.
 - a tanulási technikák elsajátítása,
 - az önálló tanulás támogatása,
 - információszerzés és feldolgozás (forrásból tájékozódás, szelektálás, rendszerezés, felhasználás, új kontextusban való alkalmazás),
 - a szociális kompetenciák fejlesztése,
 - a térbeli, időbeli, mennyiségi viszonyokban való tájékozódás.
 - saját környezetével szembeni igényesség kialakítása valamint a környezettudatos magatartás kialakítására való törekvés
- A 7–8. évfolyam történelemtanításánál az életkori sajátosságok figyelembevételével már törekedni kell az események és folyamatok összetettebb bemutatására
 - elemző jellegű feldolgozás
 - összetett okok és következmények feltárása
 - az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú értelmezése
 - A tevékenység alapú tanulásnak továbbra is meghatározó szerepe van
- A helytörténet vonatkozásai szerepet kapnak a tananyagok feldolgozásánál.
- Tantárgyközi projektekhez kapcsolódás megjelenik (pl. tanyaprojekt)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

Ismeretszerzés és forráshasználat

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;
- meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

Tájékozódás időben és térben

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszak segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tablók, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;

- egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;
- egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- meghallgatja mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;
- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korról;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A TANTÁRGY ÓRAKERETE:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Éves órakeret</i>
5.	2	70
6.	2	70
7.	2	70
8.	2	70

A TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMA ÉVFOLYAMONKÉNT

Témakör neve	5.	6.	7.	8.
Személyes történelem	7	0	0	0
Fejezetek az ókor történelméből	16	0	0	0
A kereszténység	5	0	0	0
A középkor világi	13	0	0	0
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	27	0	0	0
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	0	10	0	0
Új látóhatárok	0	11	0	0
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	0	19	0	0
Élet a kora újkori Magyarországon	0	6	0	0
Forradalmak kora	0	7	0	0
A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	0	15	0	0
A modern kor születése	0	0	5	0
A dualizmus kora: felzárkózás Európában	0	0	7	0

Az első világháború és következményei	0	0	12	0
Totális diktatúrák	0	0	6	0
A Horthy-korszak	0	0	9	0
A második világháború	0	0	10	0
A megosztott világ	0	0	5	0
Magyarország szovjetizálása	0	0	10	0
Összefoglalás, gyakorlás, ismétlés	0	0	4	0
A forradalomtól az ezredfordulóig	0	0	0	23
Együttélés a Kárpát-medencében	0	0	0	11
Népesedés és társadalom	0	0	0	5
A demokratikus állam	0	0	0	7
Régiók történelme	0	0	0	14
Mérlegen a magyar történelem	0	0	0	8
Gyakorlás, ismétlés, elmélyítés, témahét, projekt	2	2	2	2
Összes óraszám	70	70	70	70

TANKÖNYVEK, SEGÉDESZKÖZÖK

- A tantárgyhoz nyomtatott tankönyvet és történelmi atlaszt is használunk.
- Előnyben részesítjük a digitális tartalmakat és a tartós tankönyveket.
- Az adott évfolyamon használt tankönyvek és segédeszközök jegyzékét az adott évfolyam aktuális tanmenete tartalmazza.

ÉRTÉKELÉS

- Az életkori sajátosságokat szem előtt tartva a számonkérések formái változatosak.
- Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között.
- Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek.
- A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk egyéni kiselőadások megtartására, illetve projektek kivitelezésére.
- A értékelés szempontjairól és módjáról a Pedagógiai program ad részletes tájékoztatást (3.12 A tanuló munkájának írásban, szóban, vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív és fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom mi-nősítésének elvei)

Formái:

- szóbeli felelet, kiselőadás tartása,
- feladatlapok értékelése, témazáró dolgozatok, tesztek, dolgozatok osztályozása,
- kézzel fogható produktumok, rajzok, lapbookok, történelmi korok megjelenítését elősegítő tárgyak (eszközök, ruházat, vár makett) készítése,
- gyűjtőmunka elismerése,
- poszter, plakát, prezentáció készítése előre megadott szempontok szerint,
- projektmunkák elismerése.

Szempontjai:

- a tanuló milyen szinten sajátította el a szakkifejezéseket
- ismeri-e a legfontosabb tényeket, fogalmakat

- felismeri-e a hasonlóságokat, analógiákat
- képes-e az önálló/páros és csoportmunkavégzésre
- tükröződik-e a logikus gondolkodás a teljesítményében
- képes az összefüggések, ok-okozati kapcsolódások felismerésére
- tud-e önállóan ismereteket szerezni, feldolgozni, új ismereteket előállítani
- ki tudja-e választani a munkájához szükséges eszközöket
- kialakult-e benne a folyamatos tájékozódás igénye.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozták:

Kiskunhalas, 2023. 08. 31.

Elekné Szélpál Ildikó, Nagy Anikó, Balog Csilla
történelem szakos tanárok

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalas, 2023. 10. 02.

Szabó Ferenc
intézményvezető

Jóváhagyta:

Kiskunhalas, 2023.

fenntartó

5. évfolyam

SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját.
- megérti az időszámítás jelentőségét és megismeri annak technikáját.
- belátja, hogy az emberi civilizációt sokak munkája teremtette meg, valamint a múlt emlékei, maradványai megóvásra érdemesek.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyszerű, személyes történetek elmesélése.
- Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése.
- Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal.
- Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint.
- A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
- Képek, képsorok megfigyelése.

FOGALMAK

fogalmak: kódex, történelmi források, történelem segédtudományai, ősemlék, eszközhasználat, eszközkészítés, munkamegosztás, rekonstrukció, restaurálás

kronológia: Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.

személyek: Lucy, Samu, willendorfi Vénusz

topográfia: Afrika, Vértesszőlős, Neander-völgy, Altamira, Lascaux, Catal Hüyük

TEVÉKENYSÉGEK

- Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.
- Időszalag készítése.
- Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.
- Címerek értelmezése tanári irányítással.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: mondák, mitológiai történetek
- Természetismeret: tájékozódás a térképen, égtájak, földrészek, alapvető térképészeti jelölések.
- Vizuális kultúra: Festmények, fotók, címerek, kódexek díszítései
- Hittan: hitvilág kialakulása

FEJEZETEK AZ ÓKOR TÖRTÉNETÉBŐL

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a történelmi térképek sajátosságait, a földrajzi térképekhez viszonyítva is.
- képes az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézésére.

- képes tankönyvi olvasmányok és képek által közvetített történetekből ismereteket szerezni, valamint azok valós és fiktív elemeinek a megkülönböztetésére a régi korokról szóló történetekben.
- a történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját.
- megérti, hogy a történelem szereplőit, hőseit elsősorban a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékelhetjük.
- információkat gyűjt az ókori és a modern olimpiai játékokról.
- összehasonlításokat végez előre megadott szempontok alapján.
- bemutatja az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőit.
- bemutatja a tanult háborúk okait és következményeit; illetve a tanult hősökhez kapcsolódó történeteket.
- azonosítja a mai magyar településneveket az ókori Pannónia térképén.
- tisztában van azzal, hogy az ókori rómaiak olyan hatalmas birodalmat hoztak létre, amely a Kárpát-medence területére is kiterjedt, így fontos a pannóniai római örökségünk kulturális emlékeinek megismerése, megbecsülése és védelme.
- felidéz a nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeit.
- nyomon követi a történelmi mozgásokat (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) történelmi térképen.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tankönyvi szövegek tanulmányozása.
- Szövegértés fejlesztése.
- Képek, képsorok megfigyelése.
- Információk gyűjtése, rendezése.
- Kritikai gondolkodás fejlesztése, valós és fiktív elemek megkülönböztetése, lelet és rekonstrukció összevetése.
- Kommunikációs készség fejlesztése

FOGALMAK

fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, birodalom, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légió, népvándorlás.

személyek: Kheopsz, Gilgames, Hammurapi, Csin-si Huang-ti, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila.

kronológia: Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása.

topográfia: Egyiptom, Mezopotámia, India, Kína, Nilus, Tigris, Eufrátesz, Sárga-folyó, Kék-folyó, Indus, Gangesz, Athén, Olümpia, Spárta, Itália, Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.
- Térképvázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.
- Egy szabadon választott pannóniai település megismerése akár tanulmányi kirándulás, akár multimédiás eszközök segítségével.
- Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.
- Egy ókori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása

- Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv: földrajzi és személynevek helyesírása
- Magyar irodalom: szövegértés fejlesztése, mondák, mítoszok feldolgozása
- Idegen nyelvek: néhány példa a görög/latin szavak átvételére a tanult idegen nyelvben.
- Matematika: ok-okozati összefüggések, római számok, arab számok
- Természetismeret: sziget, félsziget, kontinens, óceán, tenger, folyó, torkolat fogalma
- Vizuális kultúra: ókori épületek maradványai; régi korok emberábrázolásai, portrészobrászat
- Testnevelés: spártai nevelés, ép testben, ép lélek gondolata
- Hittan: világvallások

A KERESZTÉNYSÉG

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- a tanuló a megismert történelmi fogalmakat helyesen alkalmazza,
- az egyszerű írásos forrásokat megérti és tanári segítséggel feldolgozza.
- képes történelmi események időrendbe állítására és időszalagon való elhelyezésére is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Jézus életének legfontosabb eseményeinek bemutatása, megismerése.
- Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése.
- A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása.
- A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap megismerése.

FOGALMAK

fogalmak: egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, kereszttség és úrvacsora.

személyek: Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok.

topográfia: Jeruzsálem, Betlehem.

TEVÉKENYSÉGEK

- A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.
- Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.
- Képek gyűjtése bibliai helyszínekről.
- Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar irodalom: szövegértés fejlesztése
- Természetismeret: térképen való tájékozódás
- Ének zene: egyházi énekek
- Hittan: Bibliaismeret

A KÖZÉPKOR VILÁGAI

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- a tanuló felismeri, hogy a különböző népek vallása, kulturális, társadalmi és gazdasági tevékenysége kölcsönösen hat egymásra.
- látja, hogy a közösségeket a munka tartja fenn, a gazdasági fejlődés szempontjából pedig fontos az egyéni érdekelttség, valamint azt is, hogy a társadalmi életet a szellemi és anyagi viszonyok együttesen határozzák meg.
- érzékeli, hogy a korszak meghatározó vallási és szellemi irányzatainak (lovagi kultúra, humanizmus stb.) máig mutató hatásuk van.
- felismeri a középkori keresztény államok kialakulása jelentőségét.
- képes a középkori Európa főbb változásainak a bemutatására, meghatározó vallásainak megkülönböztetésére jellegzetességeik alapján
- sokoldalúan és kritikus szemlélettel megismeri a középkori ember életét, és fejleszti szóbeli kifejezőképességét erről szóló történetek elbeszélésével.
- belepillant Kiskunhalas mezővárosi múltjába
- a kiskunhalasi Thorma János Múzeum vonatkozó anyagaival ismerkedik

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása.
- A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése.
- A középkori élet színtereinek, főbb jellemzőinek megismerése.
- Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása.
- A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód).
- A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.
- A középkori páncélos lovas felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.

FOGALMAK

fogalmak: földesúr, lovas, nemes, uradalom, jobbágy, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás.

személyek: Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed.

topográfia: Kiskunhalas, Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország

TEVÉKENYSÉGEK

- Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról.
- Tablókészítés a középkori magyar templomokról.
- Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal.
- Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
- Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inásból céhmester, apródból lovas, jobbágyból püspök).
- A középkori életmód ismertetése szóban vagy feldolgozása játékos formákban.
- Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).
- Tájékozódás időben és térben: A középkori birodalmak térképen való elhelyezése. Az időszak használatának, valamint a tanult évszámokkal való számítás gyakorlása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: mesék, mondák, legendák
- Idegen nyelv: A híresebb középkori városok nevének helyes kiejtése a tanult nyelven.
- Matematika: arab számok, évszázadok
- Vizuális kultúra: a középkori építészet, a román és a gótikus stílus jellemzői; középkori freskók, táblaképek, üvegablakok és oltárszobrok. Reneszánsz paloták. A reneszánsz nagy mesterei.
- Ének-zene: gregorián énekek, a reneszánsz zene.
- Testnevelés és sport: Érdekeségek a testedzés történetéből – a parasztnak sportjai, lovagi játékok.
- Digitális kultúra: információgyűjtés
- Hittan: szentek élete

KÉPEK ÉS PORTRÉK AZ ÁRPÁD-KOR TÖRTÉNETÉBŐL

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- a tanuló felismeri a mondák és a valóság közötti kapcsolatokat és ellentmondásokat.
- felidézi a tanult mondai történeteket.
- felismeri a mondai szereplőket képek, művészeti alkotások alapján.
- rekonstrukciós rajzokat, ábrákat elemez és/vagy készít a honfoglaló magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről.
- képes felidézni, összefoglalni történeteket az Árpád-kori magyar történelemből.
- a tanult történelmi személyek jelentőségét felismeri.
- a tanult uralkodókat elhelyezi kronológiai sorrendben és időszalagon.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- a tanuló szóbeli és írásbeli kifejezőkészségét fejleszti
- megbecsüli az országalapítók és -építők (uralkodók és közemberek) munkáját és emlékét.
- felismeri a közösségi összefogás, áldozatkészség és helytállás erejét a haza építésében és védelmében.
- értékeli hazánk európai keresztény állam közösségbe való sikeres beilleszkedését, felismeri a keresztény értékrend máig ható elemeit és azok jelentőségét.
- belátja, hogy az utókor a korszak szereplőit a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékeli.
- megismeri és feldolgozza a magyarság régmúltját, a tények és a vitatott kérdések (eredet, rokonság stb.) együttes feltárásával is.
- felismeri a mondák és valóság közötti kapcsolatokat és ellentmondásokat egyaránt.
- különböző források feldolgozása és ütköztetése révén fejleszti kritikai gondolkodását.

FOGALMAK

fogalmak: hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok.

személyek: Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit.

kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása.

topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- Képszeállítás készítése a Szent Lászlót megőrkítő freskókból a Kárpát-medencében.
- A történelmi alakok megjelenítése szerepjátékkal egy konkrét történelmi helyzetben.
- Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.
- A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.
- Kiselőadások készítése, bemutatása megadott szempontok alapján.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: mondák, legendák
- Természetismeret: őseink szállásterületei a térképen, a Kárpát-medence tájegységei, gazdaságföldrajzi jellegzetességeik.
- Ének-zene: a magyar népzene régi rétegű és új stílusú népdalai, a népi tánczene.
- Vizuális kultúra: díszítő motívumok, művészeti stílusok
- Hittan: szentek élete

6. évfolyam

KÉPEK ÉS PORTRÉK A KÖZÉPKORI MAGYAR ÁLLAM VIRÁGKORÁBÓL

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Tudatosul a tanulóban, hogy a királyokat, uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságaik és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet.
- Látja a törökellenes harcok hősiességének máig ható példáját.
- Felismeri az összefogás jelentőségét egy függetlenségéért küzdő nép életében.
- Látja a történelmi személyiség szerepét, jelentőségét, képes személyek, csoportok tetteinek megindoklása, valamint történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetésére.
- Megérti és értelmezi a képi és írásos források szövegét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tanuló szóbeli és írásbeli kifejező képességét fejleszti.
- Felismeri a mondák és a valóság közötti kapcsolatokat és ellentmondásokat.
- Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól.
- A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.

FOGALMAK

Fogalmak: aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos.

Személyek: I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.

Kronológia: 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása.

Topográfia: Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.

TEVÉKENYSÉGEK

- A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.
- A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével).
- Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról.
- A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában, tanulmányi kirándulás és/vagy virtuális bebarangolás által.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: Népmesék és mondák Mátyás királyról. Arany János: Toldi.

- Ének-zene: Reneszánsz zene Mátyás király udvarából.
- Vizuális kultúra: A gótikus és a reneszánsz stílus építészeti emlékei Magyarországon. A középkori Buda műemlékei. Mátyás visegrádi palotája. A corvinák.

ÚJ LÁTÓHATÁROK

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A tanulóban tudatosul, hogy az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképeség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei.
- Felismeri, hogy a felfedezők, újtók töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek.
- Látja, hogy a fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázzák gyarmatosítják a fejletlenebbeket, valamint, hogy az államok közötti és társadalmon belüli konfliktusok nem egyszer háborúhoz vagy polgárháborúhoz vezetnek, melyek jelentős emberáldozatokkal járnak.
- Felismeri a földrajzi felfedezések jelentőségét és hatását az európai és amerikai életmódra.
- Megérti a XVI-XVII. századi vallási megújulás okait és jelentőségét.
- Képes élményszerű ismeretek szerzésére a kora újkori „fényes udvarokról”, információk gyűjtésére, képi és szöveges források együttes kezelésére, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használatára.
- Párhuzamokat keres megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen.
- A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása.
- A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével.
- A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén.
- Érvelés a vallási türelem mellett.

FOGALMAK

Fogalmak: gyarmat, manufaktúra, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás.

Személyek: Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz.

Kronológia: 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete.

Topográfia: Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.

TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.
- Hasonlóságok és különbségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján.
- A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.

- Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.
- Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson.
- Táblázat készítése a középkor és az újkor világgképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Vizuális kultúra: A protestáns templomok külső-belső arculata. A barokk stílus jellegzetességei. A versailles-i palota és Szentpétervár. A barokk legnagyobb mesterei.
- Ének-zene: A barokk és a klasszikus zene néhány mestere.
- Mozgóképkultúra és médiaismeret: Részletek népszerű játékfilmekből (pl. Ridley Scott: A Paradicsom meghódítása; Eric Till: Luther; Mel Gibson: A hazafi).

PORTRÉK ÉS TÖRTÉNETEK MAGYARORSZÁG KORA ÚJKORI TÖRTÉNETÉBŐL

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül.
- A tanuló felismeri, hogy az ország közösségeinek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítókkal szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett megegyezést eredményezhet.
- Felismeri a török terjeszkedés megállításának jelentőségét hazánk és Európa szempontjából.
- Érzékeli, hogy két nagyhatalom közötti helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére.
- Látja a politikai megosztottság következményeit.
- Észleli, hogy az egyeduralmi törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki.
- Képes egymásnak ellentmondó források értékelésére.
- Igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján.
- A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen.
- A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése.
- Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- A három részre szakadt ország térképének értelmezése.
- Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarország fejlődésére.
- II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.

FOGALMAK

Fogalmak: szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás.

Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia.

Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc.

Topográfia: Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs.

TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.
- Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.
- Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről.
- A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.
- A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.
- Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Arany János: Szondi két apródja.
- Ének-zene: Népdalok a török korból, kuruc dalok. A barokk zene. A tárogató.
- Vizuális kultúra: Jelentősebb barokk műemlékek Magyarországon. Az erdélyi építészet jellegzetességei. A török hódoltság műemlékei: mecsetek, minaretek és fürdők.
- Mozgóképkultúra és médiaismeret: Részletek népszerű játékfilmekből. (Pl. Várkonyi Zoltán: Egri csillagok.)

ÉLET A KORA ÚJKORI MAGYARORSZÁGON

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül.
- Igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.
- Önálló szövegalkotás, ok-okozati összefüggések felismerése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kora újkori életmód összehasonlítása a maival.
- A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján.
- A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.

FOGALMAK KÜLÖNBÖZŐ GYÚJTOTT FORRÁSOK ALAPJÁN

Fogalmak: nemzetiség, ortodox, barokk.

Topográfia: Pécs, Buda, Eger, Debrecen, Temesvár.

TEVÉKENYSÉGEK

- A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.
- Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtaokról.
- Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról.
- Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetéről.
- Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar irodalom: Balassi, Tinódi
- Ének-zene: históriás énekek
- Vizuális kultúra
- Digitális kultúra

FORRADALMAK KORA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A tanuló felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan az szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat.
- Látja, hogy a jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket.
- Megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi.
- Látja a középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbségeket.
- Értékeli a polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés előnyeiről és hátrányairól.
- A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása.
- Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.

FOGALMAK

Fogalmak: ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés, munkanélküliség, forradalom, diktatúra.

Személyek: James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon.

Kronológia: 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata.

Topográfia: Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia.

TEVÉKENYSÉGEK

- A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.
- Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.
- Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Természetismeret: Az iparfejlődés környezeti hatásai.
- Ének-zene: Marseillaise, a nagy romantika mesterei.
- Vizuális kultúra: A kort bemutató történeti festmények.
- Mozgóképkultúra és médiaismeret: Részletek népszerű játékfilmekből (pl. Andrzej Wajda: Danton).

A MAGYAR NEMZETI ÉBREDÉS ÉS POLGÁROSODÁS KORA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Hazafiságra nevelés a reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során.
- Megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életét és munkásságát.
- Megismeri a reformkor legjelentősebb eredményeit, és értékeli ezek jelentőségét a korábbi magyarországi és a korabeli európai viszonyok tükrében.
- Képes a történeti forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása.
- 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével.
- A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása.
- A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban.
- A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végig követése térképen.
- A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés).
- A kiegyezés értékelése.

FOGALMAK

Fogalmak: országgyűlés, közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés.

Személyek: Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc.

Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés.

Topográfia: Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.

TEVÉKENYSÉGEK

- Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.
- Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.
- Térkép vázlat készítése a március 15-i eseményekről.
- Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről.
- Poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról.
- 1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.
- Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruhájáról és fegyvereiről.
- Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.
- Mikrotörténelmi kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai.
- Ének-zene: Erkel: Himnusz; Egressy Béni: Szózat; 1848-as dalok.
- Vizuális kultúra: A kort bemutató történelmi festmények.
- Mozgóképkultúra és médiaismeret: Részletek népszerű játékfilmekből: (pl.: Bereményi Géza: Hídember).

7. évfolyam

SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- ismeri az újkori és jelenkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni az újkori és jelenkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a 1849-től napjainkig;
- képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretet, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit;
- fel tudja idézni az első és második világháború borzalmaival, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;
- ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
- felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
- ismeri hazája államszervezetét.

FOGALMAK

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont.

Tartalmai kulcsfogalmak: politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; Társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód; Gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó,

önellátás, árutermelés, falu, város; Eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világgép.

A modern kor születése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként

- adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni, értelmezni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel, folyamatokkal és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és adatokkal, érvekkel alátámasztja azokat;
- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít, álláspontjukat azonosítja;
- önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről, folyamatokról;
- felismeri és értékeli a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korrallal;
- társadalmi és erkölcsi problémákat azonosít adott történetek, történelmi események, különböző korok szokásai alapján;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre, folyamatokra;
- feltételezéseket fogalmaz meg néhány fontos történelmi esemény és folyamat feltételeiről, okairól és következményeiről, és tényekkel alátámasztja azokat;
- több szempontból képes megkülönböztetni a történelmi jelenségek és események okait és következményeit (pl. hosszú vagy rövid távú, gazdasági, társadalmi vagy politikai);
- felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével.
- A politikai eszmék legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása.
- A 19. századi politikai eszmék céljainak és jellemzőinek rendszerezése

FOGALMAK

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség, értelmezés, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalmak: politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom; társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, nemzet, népcsoport, életmód;

gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város; eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése lexikonokból, az internetről vagy könyvtári kutatással. (Pl. a közlekedés fejlődése a lovas kocsitól az autóig)
- Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, értékelése.
- Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira (pl. Amerikai Egyesült Államok).
- Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).
- Összehasonlító táblázat készítése a korszak politikai eszméiről

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom
- Természetismeret: tájékozódás a térképen, égtájak, földrészek, alapvető térképészeti jelölések
- Vizuális kultúra: festmények, fotók, stílus irányzatok, címerek, zászlók
- Ének-zene: Liszt Ferenc zenéje. A kort idéző híres operarészlete

A dualizmus kora: felzárkózás Európához

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját.
- önálló információ gyűjtés adott témához különböző médiumokból
- az internet kritikus és tudatos felhasználása történelmi ismeretek szerzésére

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A millenniumi Budapest bemutatása
- A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása
- A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása
- A korszak gazdasági és technikai fejlődésének bemutatása.
- A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével

FOGALMAK

Fogalmak: közös ügyek, dualizmus, MÁV, Millennium, emancipáció, urbanizáció

Személyek: Andrássy Gyula.

Kronológia: 1896 a Millennium

Topográfia: Budapest

TEVÉKENYSÉGEK

- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.
- Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.
- Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: Arany János: A walesi bárdok; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.
- Vizuális kultúra: A magyar történetfestészet példái. A századforduló magyar építészeti emlékei és legismertebb festői (Pl. Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztká Tivadar).
- Technika, életvitel és gyakorlat: A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén
- Digitális kultúra: tudatos, felelős internet használat

Az első világháború és következményei

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól
- A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése
- Történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezés módját

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a szövetségi rendszerek szerint.
- Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkéval.
- A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása.
- Európa háború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a változások értelmezése
- A történelmi Magyarország szétesésének bemutatása térképen az elcsatolt területek történelmi megnevezésével
- Képek, képsorok megfigyelése

FOGALMAK

Fogalmak: antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátszág, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösteror, fehér különítményes megtorlások, kisantant

Személyek: Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós

Kronológia: 1914–1918 az első világháború, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.

Topográfia: Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria

TEVÉKENYSÉGEK

- Vita a háború okairól.
- Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).
- Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Első világháborús kiállítás megtekintése.
- Első világháborús katonadalok gyűjtése és eléneklése.
- Trianon a gyermek szemével – kortárs visszaemlékezések felkutatása és megbeszélése

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Földrajz: Európa és benne a Balkán helye a mai földrajzi térképen
- Kémia: vegyi fegyverek kémiai alapjai
- Ének-zene: katonadalok
- Vizuális kultúra: korabeli fotók, albumok

Totális diktatúrák

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- képes tankönyvi olvasmányok és képek által közvetített történetekből ismereteket szerezni, valamint azok valós és fiktív elemeinek a megkülönböztetésére
- a történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját.
- összehasonlításokat végez előre megadott szempontok alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása képi és szöveges forrásokban
- A totális diktatúrák összehasonlítása (pl. jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök).
- Érvelés a 20. század kirekesztő ideológiáival szemben.

FOGALMAK

Fogalmak: békediktátum, kommunizmus, GULAG, személyi kultusz, fasizmus, nemzetiszocializmus, kisantant, proletárdiktatúra, tőzsde,részvény, gazdasági válság
Személyek: Clemenceau, Sztálin, Roosevel, Mussolini, Hitler.

TEVÉKENYSÉGEK

- GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.
- Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Földrajz: Kelet- és Közép-Európa térképe
- Vizuális kultúra: Dokumentum-és játékfilmek, építészet, festészet, szobrászat
- Magyar nyelv és irodalom, versek, irodalmi alkotások, szónoki beszéd, érvelés (Szolzsenyicin)

A Horthy-korszak

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- információkat gyűjt a korszakról
- összehasonlítást végez megadott szempontok alapján
- a megismert történelmi fogalmakat megfelelően alkalmazza
- az írásos forrásokat megérti és önállóan feldolgozza

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Horthy -korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése
- Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak azonosítása források alapján
- Magyarország külpolitikai céljainak és lehetőségeinek bemutatása
- A társadalmi változások bemutatása szöveges és képi források alapján
- A korszak kiemelkedő személyiségeinek bemutatása

FOGALMAK

Fogalmak: revízió, numerus clausus, pengő

Személyek: Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Szent-Györgyi Albert.

Kronológia: 1920–1944 a Horthy-korszak

TEVÉKENYSÉGEK

- Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.
- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.
- Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről.
- Fotók, illusztrációk gyűjtése az ipar (közlekedés) modernizációjáról.
- Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv: földrajzi és személy nevek helyesírása
- Magyar irodalom: szövegértés fejlesztése
- Matematika: ok-okozati összefüggések megkeresése és tanulmányozása
- Vizuális kultúra: építészet, művelődési élet, plakátok mondanivalója, plakátok kifejezőeszközei
- Földrajz: gazdaságföldrajz: pénz változásai
- Testnevelés: sportélet változásai, eredmények összehasonlítása

A második világháború

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- helyi történelem megismerése a második világháborúval kapcsolatban
- Történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezés módját
- helyi emlékek felkutatása
- a modern hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzetiszocialista Németország és a kommunista Szovjetunió szerepének feltárása a háború kirobbantásában
- A második világháború fordulópontjainak felidézése.
- A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján
- Magyarország területi változásait és világháborús részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése
- A magyar külpolitika háború előtti és alatti törekvéseinek és mozgásterének bemutatása.
- Ítélet megfogalmazása a második világháborús népiirtásokról és háborús bűnökről
- A magyar honvéd helyállásának felidézése források alapján.
- Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira

FOGALMAK

Fogalmak: tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények

Személyek: Franklin D. Roosevelt, Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc.

Kronológia: 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon

Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Hirosima, Don-kanyar, Auschwitz

TEVÉKENYSÉGEK

- Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításának eszközeiről és helyszíneiről.
- Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével
- A holokausztról szóló visszaemlékezések, irodalmi és filmfeldolgozások egy-egy részletének megbeszélése.
- Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira
- Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Földrajz: világtérkép, domborzat, térképen való tájékozódás
- Magyar irodalom: szövegértés fejlesztése, források elemzése, Nobel- díjas Kertész Imre munkássága és művei, Radnóti munkái
- Vizuális kultúra: festészet, korabeli híradások, szobrászat
- Ének-zene: katonadalok, toborzó dalok
- Kémia: fegyverek anyagai
- Fizika: robbanóanyagok hatásfoka, sebességük, hatótávolságuk
- Hittan: a háború és a „Ne ölj!” parancsolat kérdése, feloldozás, lelki támogatás
- Biológia: az atomrobbanás hatása az emberi szervezetre és az élővilágra, az emberi szervezet igényei az egészséges és méltó élethez

A megosztott világ

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett
- ismeri a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
- ismeretei segítségével időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- biztonsággal használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek, folyamatok leolvasására, értelmezésére, vaktérképen való elhelyezésére;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése
- A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása
- A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása
- A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összehasonlítása
- A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján
- Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin).
- Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.

FOGALMAK

- **Fogalmak:** Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, berlini fal, szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, piacgazdaság, jóléti állam.
- **Személyek:** Hruscsov, Kennedy
- **Kronológia:** 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, 1948 Izrael Állam megalapítása.
- **Topográfia:** Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Észak- és Dél-Korea, Kuba.

TEVÉKENYSÉGEK

- A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.
- Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről
- Poszterek készítése a nyugati és keleti blokk országainak életmódjáról
- Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.
- Vita, érvelés : szuperhatalmak/ vasfüggöny két oldala/ Észak és Dél....

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv: földrajzi és személynevek helyesírása

- Magyar irodalom: szövegértés fejlesztése, újságcikkek olvasása és értelmezése, korabeli versek, történetek gyűjtése, vita, érvelés
- Vizuális kultúra: korabeli fotók gyűjtése és tanulmányozása, film részletek megtekintése, építészet és a festészet tanulmányozása
- Testnevelés: a korabeli sportolók és sport eredmények megismerése
- Földrajz: gazdasági hatások, ENSZ...
- Digitális kultúra: információgyűjtés
- Idegen nyelvek: NATO stb. mozaikszavak eredeti formátuma, jelentésük

Magyarország szovjetizálása

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Megfogalmazza, és elmagyarázza a személyi kultuszt
- Meghatározza az államosítás, az egypártrendszer és a diktatúra fogalmát
- Elmagyarázza a tervgazdálkodást
- Nemzeti kisebbség és a határon túli magyarok helyzetét megérti és elmagyarázza
- Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról
- Tanulmányozza a helyi eseményeket ebből a korból

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése
- A tömeges deportálások jellemzőinek azonosítása visszaemlékezések és egyéb források alapján
- A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján.
- A határon túli magyarok megpróbáltatásainak bemutatása különböző források alapján

FOGALMAK

Fogalmak: *malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH).*

Személyek: *Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József.*

Kronológia: *1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra.*

Topográfia: *Recsk, Hortobágy, Duna-delta.*

TEVÉKENYSÉGEK

- Jelszavak, csasztuskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből
- Új iparvárosok azonosítása térképen
- Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.
- Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása
- Tanú című film megtekintése, elemzése

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar irodalom: szövegértés fejlesztés, újságcikkek és irodalmi alkotások olvasása
- Vizuális kultúra: korabeli épületek és építészeti stílusok tanulmányozása, helyi nevezetes épület vagy emlékmű megkeresése

- Digitális kultúra: forrásgyűjtés
- Földrajz: térképen való tájékozódás, gazdaságföldrajz: ipar – nyersanyag, importálás,
- exportálás

8. évfolyam

A forradalomtól az ezredfordulóig

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásaikat és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
- felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről.
- Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákon keresztül.
- Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására.
- A Kádár-rendszerrel szülő különböző jellegű források elemzése, értelmezése.
- A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása.
- A rendszerváltás jelentőségének, következményeinek bemutatása.
- A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltástól napjainkig.

FOGALMAK

Fogalmak: Molotov-koktél, sortüzek, munkásőrség, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelészövetkezet, háztáji, maszek, gulyáskommunizmus, rendszerváltás, privatizáció, jogállam, többpártrendszer.

Személyek: Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, II. János Pál, Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor.

Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerváltás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1999 Magyarország belép a NATO-ba.

Topográfia: Corvin köz, Mosonmagyaróvár.

TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés a „pesti srácokról”.
- Térképábrák készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.
- Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.
- 1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.
- Az 1956-os forradalom és a Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.
- Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.
- Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.
- Retró-kiállítás rendezése.
- Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerrel és a rendszerváltás időszakából.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: irodalmi művek 56-ról
- Vizuális kultúra: képek, mozgófilmek
- Földrajz: térképismeret

Együttélés a Kárpát-medencében

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig.
- Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűségre és helytállásra.
- A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása.
- A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából.
- Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában.
- Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során.
- A magyarországi nemzetiségek 19-20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.

FOGALMAK

Fogalmak: kitelepítés, asszimiláció.

Személyek: Esterházy János, Márton Áron.

Kronológia: 1944–1945 magyarellenes atrocitások.

Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.

TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.
- Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről (pl. Bözödújfalú).
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).
- Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.

- Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: nyelvjárások, cigány irodalom
- Ének-zene: népdalok
- Földrajz: etnikai térképek összehasonlítása

Népesedés és társadalom

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése.
- Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján).
- A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása.
- Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között.
- Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.

FOGALMAK

Fogalmak: házasítás, nagy pestisjárvány, népességrobbanás, migráció, multikulturalizmus, terrorizmus, globalizáció.

Személyek: Semmelweis Ignác.

TEVÉKENYSÉGEK

- A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.
- Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.
- Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.
- A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Matematika: diagramok értelmezése
- Technika, életvitel és gyakorlat:
- Magyar nyelv és irodalom: különböző helyzetben élő nők megjelenítése irodalmi művekben
- Földrajz: migráció okainak feltárása
- Biológia: Semmelweis Ignác munkájának megismerése

A demokratikus állam

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri hazája államszervezetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A demokrácia kialakulása, állomásainak felidézése és működésének jellemzése a különböző történelmi korszakokban.
- Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).
- Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatában.
- A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása.
- Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.

FOGALMAK

Fogalmak: népgyűlés, hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog.

Személyek: Periklész, George Washington.

Kronológia: Kr. e. 5. sz. az athéni demokrácia fénykora, 1776 az amerikai Függetlenségi nyilatkozat, 2012 Magyarország Alaptörvénye.

TEVÉKENYSÉGEK

- Csoportos szerepjáték demokratikus döntéshozatalról (pl. az athéni demokráciában).
- Demokratikus döntéshozatal ábrázolása egy folyamatában.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- magyar nyelv és irodalom (érvelés, görög eredetű szavaink)
- tánc és dráma (csoportos szerepjáték)
- angol nyelv (amerikai alkotmány és választási rendszer megismerése)
- vizuális kultúra (választási plakátok, folyamatábrák)

Régiók története

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az Európai Unió céljainak felidézése.
- Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése.
- A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása.
- A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig.
- Az Amerikai Egyesült Államok szuperhatalmi helyzetének elemzése és értékelése katonai, politikai, gazdasági és kulturális téren.
- Kína világgazdasági és világpolitikai szerepének megvitatása.

- A közel-keleti konfliktusról megfogalmazott álláspontok és érvek azonosítása, beszélgetés a békés megoldási módokról.

FOGALMAK

Fogalmak: integráció, euró, Európai Unió, visegrádi együttműködés, polgárháború, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer, Korán.

Személyek: Lincoln, Gandhi, Mao Ce-tung.

Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba.

Topográfia: Brüsszel, Lengyelország, Csehország, Közel-Kelet, Izrael.

TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.
- Az Amerikai Egyesült Államok világhatalmi szerepének elemzése gazdasági adatsorok segítségével.
- Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertető, prezentációk készítése.
- Az Oszmán Birodalom, valamint a Közel-Kelet területi változásainak nyomon követése történelmi térképeken.
- Beszámolók, prezentációk készítése az arab-izraeli konfliktusról (pl. az izraeli határ változásai, az olajválság).

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Matematika: adatsorok, diagramok elemzése, értelmezése
- Földrajz: gazdasági földrajz

Mérlegen a magyar történelem

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása.
- A Magyar Királyság középkori sikeressége okainak felidézése.
- Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében.
- Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján.

FOGALMAK

Javasolt személyek (altémánként 1-2): Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.

TEVÉKENYSÉGEK

- Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.
- Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpikonokról, művészekről.
- Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).
- Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.
- Példák gyűjtése kisebbségben élő magyarság megmaradásáért folytatott küzdelem formáira és képviselőire.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Ének-zene: híres zeneszerzők, előadók
- Vizuális kultúra: filmek, dokumentumfilmek
- Magyar nyelv és irodalom: határon túli szerzők megismerése